

Kuntien valtionavustuskäytänteiden väliraportti –kehittämisaalueet

Jani Heikkinen, neuvotteleva virkamies
Ulla Suomela, erityisasiantuntija
20.09.2021

VALTIONAVUSTUKSET
STATSUNDERSTÖD

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Kehittämisaalueet

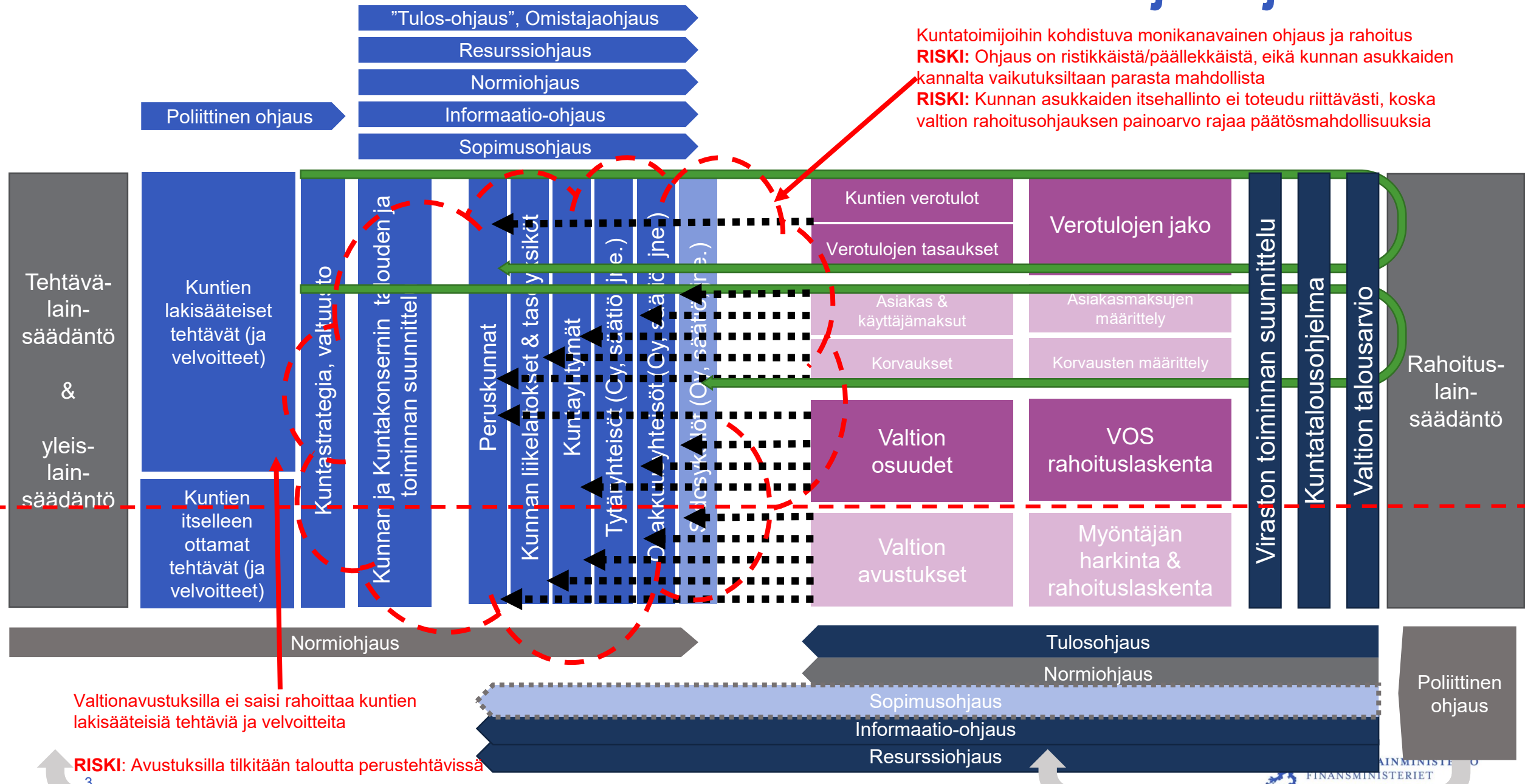
1. Valtionavustukset osana kuntatoimijoiden ohjauskokonaisuutta

- Valtionavustukset ovat osa monitasoista ja monisuuntaista ohjausta ja kohdistuvat erilaisiin kuntatoimijarakenteisiin
- Ohjauskokonaisuutta ja valtionavustusten roolia osana sitä on tarpeen selkeyttää, yhtenäistää ja varmistaa ohjauksen tarvitseman tiedon jakaminen eri ohjausmuotojen, ohjaajien ja ohjattavien kesken

2. Valtionavustusrahoituksen ja valtionosuusrahoituksen välinen suhde ja muu kuntarahoitus

- Osin ristiriitaisia näkemyksiä valtionosuus- ja -avustusrahoituksen välisestä suhteesta
- Valtionavustuksilla on tunnistettu rooli kehittämistyön ja kokeilujen rahoituksessa, jolloin yksittäisen kunnan taloudellisia riskejä voidaan vähentää
- On tarpeen selkeyttää valtionavustusten roolia kunnallisen hallinnon ja kunnallisten toimijoiden rahoitusinstrumenttina

Valtionavustukset kuntien tehtävien rahoituksessa ja ohjauksessa

Kehittämisaalueet

3. Hyvinvointialueet ja kunnat

- Tulisi ennakolta selvittää, miten nykyisten avustusten muutoksessa ja tulevien, uusien avustusmallien suunnittelussa otetaan huomioon hyvinvointialueiden ja kuntien välinen ohjaus ja hyvinvointitavoitteet

4. Valtionavustukset heikossa taloudellisessa asemassa oleville kunnille

- Valtionavustuksia voidaan myöntää myös heikossa taloudellisessa asemassa olevalle kunnalle ja sen tytär- tai osakkuusyhteisöille
- Myöntäjät pyytävät tapauskohtaisesti kunnan taloustietoja. Tällä hetkellä ei ole olemassa kattavaa tietoa siitä, mitä ehtoja kunnan taloudelle eri avustuksissa asetetaan
- Avustustoimessa tulisi tunnistaa ja huomioida erilaisten kuntatoimijoiden ja konsernin taloudellinen tilanne

Kehittämisaalueet

5. Avustuskokonaisuus

- Avustustoiminta sirpalemaista ja lyhytkestoista
- Vaikuttavuuden aikaansaamiseksi ja varmistamiseksi tarve kootaan avustuksia yhteen laajemmiksi, pidempiaikaisiksi ja monialaisimmiksi kokonaisuuksiksi

6. Avustustoiminnan suunnittelu eri toimijoiden kanssa

- Samoilla tavoitteilla olevia avustuksia on kuntatoimijoiden mielestä paljon
- Avustustoimintaa ei suunnitella riittävästi yhdessä muiden myöntäjien kanssa päällekkäisen avustustoiminnan välttämiseksi
- Avustustoiminnan suunnittelussa hyödynnetään vaihtelevasti myöntäjien ja hakijoiden välistä vuoropuhelua. Mahdollisuus hyödyntää olemassa olevia verkostoja olemassa

Kehittämisaalueet

7. Asukaslähtöinen avustustoiminta

- Lähtötilanne ja erot kuntien asukkaiden hyvinvoinnissa, yhdenvertaisuudessa ja palvelujen saatavuudessa sekä eri kokoisten toimijoiden mahdollisuudet hakea ja toteuttaa avustustoimintaan tulee huomioida paremmin
- Avustustoiminnalla tulisi olla kytkös kuntien hyvinvointitehtävään, joka on kuntien lakisääteinen tehtävä viranomaisena

8. Tulos- ja vaikutuslähtöinen avustustoiminta

- Avustustoiminnan tavoitteet jättävät vaihtelevasti tilaa erilaisille ratkaisuehdotuksille. Avustuksia kohdistetaan myös yksittäisten toimenpiteiden tai vastaavien toteuttamiseen. Tämä lisää avustustoiminnan sirpalemaisuuutta
- Painopistettä avustustoiminnan tavoitteiden ja kriteereiden osalta tulisi muuttaa tulos- ja vaikutuslähtöisemmäksi. Mitä muutosta tavoitellaan? Mitä tuloksia ja vaikutuksia avustustoiminnalla voidaan aikaansaadaan?

Kehittämisaalueet

9. Läpinäkyvä avustustoiminta

- Avustustoiminnasta on vaikea muodostaa kokonaiskuvaa; kuinka paljon, kenen toimesta ja mihin tarkoitukseen avustuksia myönnetään
- Haettavissa olevat avustukset, avustuspäätökset ja niiden perustelut tulisi olla avoimesti saatavilla. Avustusehdot ja kriteerit kaipaavat selkeyttämistä. Perusteluita ja palautetta tarvitaan sekä hakemuksista että tuloksista

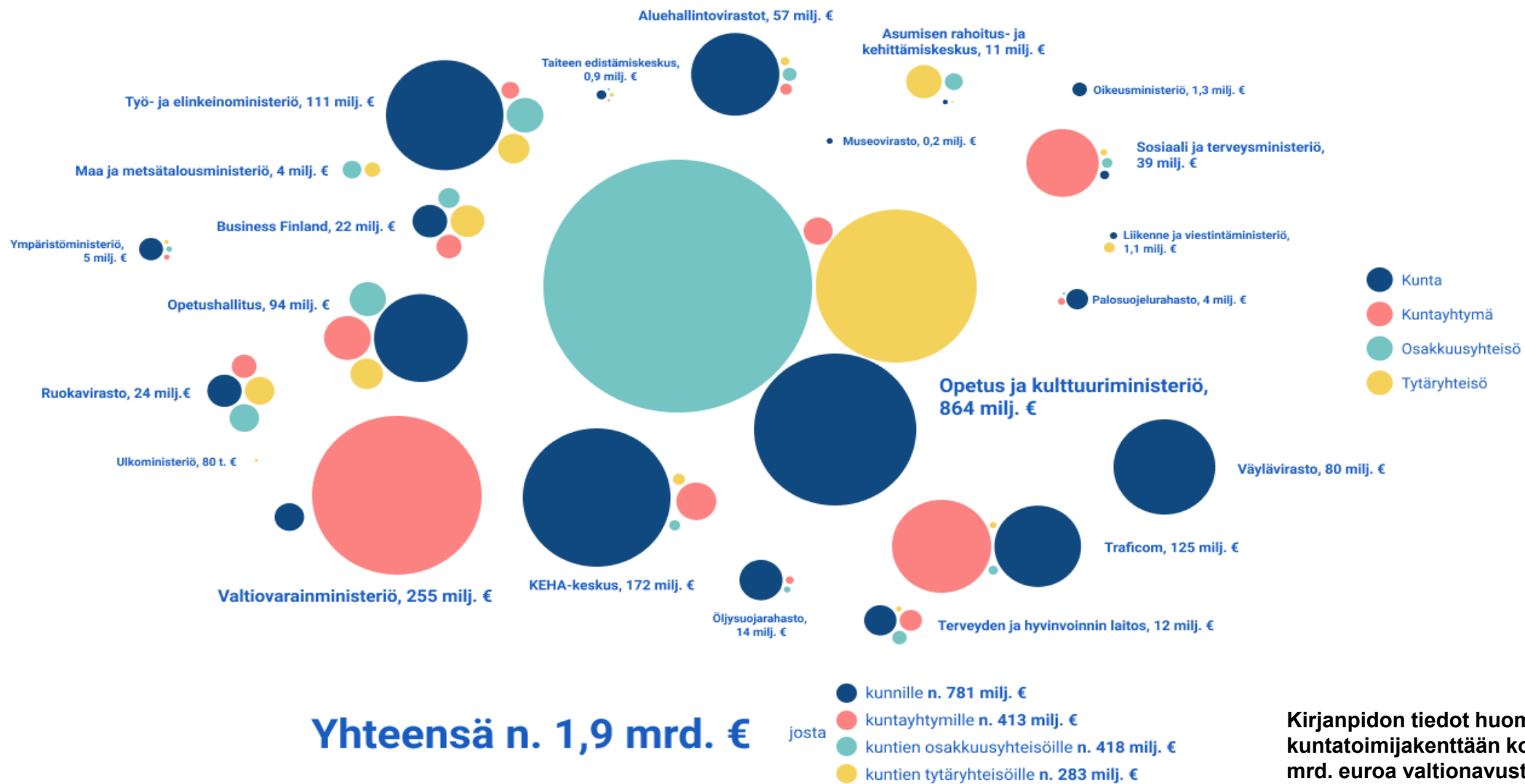
10. Kirjanpitoikäytännöt avustustoiminnassa

- Valtion kirjanpito- ja maksatusprosessien kehittäminen ja yhtenäistäminen parantaisi avustustoiminnan tietoperustaa
- Valtion kirjanpidossa tulisi olla riittävät tiedot avustustoiminnasta sekä muusta kuntatoimijakentälle kohdistettavasta rahoituksesta

Data-analytiikkakartoituksen toteutus

- Pohja-aineistona oli valtion kirjanpidon järjestelmästä (Kieku) saatu kirjanpitoaineisto vuodelta 2020
- Tietopohjaa rikastettiin valtionapuviranomaisilta saadulla maksatus- ja subtanssijärjestelmien tiedoilla mahdollisuuksien mukaan. Tietoja kerättiin myös viranomaisten internetsivustoilta ja tilinpäätöksistä
- Kirjanpidosta ja eri aineistoista kerätyt toimittajakohtaiset avustustiedot yhdistettiin Valtiokonttorin keräämän TOLT-aineistoon joko nimen tai y-tunnuksen perusteella.
- Käytetyt tietolähteet ja niiden sisällöt osin vaihtelevia, puutteellisia ja päällekkäisiä **tulee esitettäviä summia käyttää suuntaa-antavina**
- Data-analytiikan tietoja verrattiin myös kirjanpidon tietoihin (valtionavustukset paikallishallinnolle) ja kokonaissummaan tarkennettiin tältä osin

Kunnille ja kuntatoimijoille kohdistuvat valtionavustukset

Kehittämisaalueet

11. Avustushakujen aikataulutus

- Avustushaut eivät ajoitu kunnan oman toiminnan ja talouden suunnittelun ja sitä koskevan päätöksenteon kannalta optimaalisesti
- Avustushakujen aikatauluissa tulisi huomioida lisäksi osallistamisen ja vuorovaikutusten tarpeet sekä ennakointi ja pitkäjänteinen suunnittelutyö

12. Yhtenäinen avustustoiminta

- Eri myöntäjien valtionavustustoiminnan tulisi olla yhtenäistä sekä avustustoiminnan prosessit digitalisoituja
- Avustusten ohjeistukset, pyydettävä tiedot, prosessit, myöntämisen kriteerit ja raportointivaatimukset tulisi tarkoituksenmukaisella tavalla yhtenäistää
- Toimintatapojen tulee olla selkeitä ja läpinäkyviä. Avustushakua tulisi helpottaa hyödyntämällä olemassa olevaa tietoa

Kehittämisaalueet

13. Lopputulosten arviointi

- Avustustoiminnan tuloksia ei hyödynnetä seuraavan avustuskierroksen suunnittelussa, kuntien ohjauksessa, seurannassa ja päätöksenteossa riittävästi.
- Arviointiosaamista tulisi kasvattaa sekä työn painopistettä muuttaa varsinaisesta avustustoiminnasta systemaattiseen arviointiin, mutta myös avustustoiminnan suunnitteluun ja kehittämiseen.
- Arvioinnissa tulisi huomioida myöntäjien, hakijoiden ja kuntalaisten näkökulmat.

14. Tulosten käytäntöön vienti

- Käytössä monia eri keinoja. Tarvitaan yhteisiä periaatteita ja toimintamalleja, joilla varmistetaan käyttöönotto ja levittäminen muihin kuntiin entistä useammin
- Avustustoiminnassa tulisi huomioida, miten kehitetyt toimintamallit voidaan viedä osaksi perustoimintaa

Kiitos

VALTIONAVUSTUKSET
STATSUNDERSTÖD

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

